

Специфічна особливість термінології права полягає в широкому використанні похідних слів, що свідчить про вторинність термінології по відношенню до загальнолітературної мови. Найбільш типовими способами утворення термінів у німецькій мові визнають морфологічний спосіб або афіксальне словотворення і словоскладення. Суфіксація відноситься до найбільш поширеного способу словотворення у німецькій правовій мові. Дослідження показало, що серед термінів із значенням діяча в німецько-російському юридичному словнику частка термінотворення з суфіксом – *er* складає 72 %: *Richter, Gesetzgeber, Mörder, Kläger, Verwalter*. Дуже продуктивним у творенні правової термінології є суфікс – *ung*: *Drohung, Gefährdung, Verletzung, Forderung*. Із споконвічних префіксів в юридичній термінології особливо помітна роль префікса *un-*, оскільки він має здатність утворювати терміни із значенням «явище, протилежне названому мотивуючою основою»: *Ungerechtigkeit, unbestraft, unvereidigt, ungesetzlich, unparteiisch, unmoralisch*. (Головин Б. Н., Кобрин Р. Ю. Лингвистические основы учения о терминах. – М.: Высш. шк., 1987. – 104 с.).

Незважаючи на поширеність афіксального термінотворення, все ж переважачим засобом творення сучасних термінів в німецькій мові є словоскладення. Здебільшого для німецької юридичної термінології характерні двохкомпонентні композити: *Landesrecht, Ersttäter, Grundgesetz, Doppelmord, Einzeltäter, Freispruch, Behindertenhilfe*. Конверсія в утворенні юридичних термінів менш продуктивна ніж розглянуті вище способи, але використовувані для утворення термінологічних одиниць типи конверсії різноманітні: *Angeklagte, Verhaftete, Fall, Rat, Erlaß, Antrag, Befehl, Betrag, Verhör*. Абревіація відноситься до більш пізніх способів термінотворення. І слід відзначити, що цей спосіб досить поширений в юридичній термінології: *Grundgesetz – GG; Bürgerliches Gesetzbuch – BGB; BGH-Bundesgerichtshof; Gesellschaft mit beschränkter Haftung – GmbH*. У німецькій правовій термінології наголошується зростаюча роль різноманітних словосполучень: *allgemeine Abstimmung, angebotenes Recht, Verfolgung der Bürger, Achtung der Menschenwürde, Verbrechen mit Todesfolge*.

Таким чином, робимо висновок про те, що термінологія німецького правового дискурсу поповнюється не тільки за рахунок використання словотворчих засобів, але й шляхом термінологізації, транстермінологізації і запозичення вже сформованих термінів з інших мов.

Гомзякова О. Ю.

*Миколаївський комплекс Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри гуманітарних дисциплін*

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ ЮРИСТАМИ

У статті зроблена спроба поглиблення правового аспекту у курс іноземної мови, шляхом вироблення рекомендацій по доповненню учбового процесу деякими організаційно-методичними заходами, спрямованими на поліпшення формування пра-

вової культури. Одним з головних засобів реалізації соціально-педагогічних потреб виступає правова культура нації, яка розглядається у контексті загальносвітового культурологічного процесу. Правова культура тісно пов'язана із загальною культурою народу, базується на її засадах, служить віддзеркаленням рівня її розвитку. Формування правової культури не є відособленим процесом від розвитку інших видів культур – політичної, моральної, естетичної. Це комплексний процес. Їх об'єднує спільність завдання – створення морально-правового клімату в суспільстві, який гарантував би особі реальну свободу поведінки в поєднанні з відповідальністю перед суспільством, забезпечував би її права, соціальну захищеність, пошану її достоїнства. Правова культура виступає необхідною умовою формування високих моральних якостей громадянина. Знання та розуміння сутності та соціального значення правових явищ – права, правосуддя, законності, правової відповідальності, стійка впевненість у необхідності точно дотримуватись норм права сприяють зміцненню в свідомості людини основних принципів і категорій моралі.

Правове виховання – цілеспрямована постійна дія на людину з метою формування у неї правової культури і активної правомірної поведінки. Основна мета правового виховання – дати людині необхідні в житті юридичні знання і навчити її поважати і дотримуватись законів і підзаконних актів, тобто сформувати достатньо високий рівень правової культури, здатний значно зменшити число правопорушень (Скакун О. Ф. Теория государства и права. 2000. – С. 58).

Залучення особистості до правового виховання найбільш актуалізується у віці, коли людина перебуває у вищому навчальному закладі, коли у студентів виникає потреба морального осмислення навколишньої дійсності, інтенсивного характеру набувають пошуки власної програми життя. Проблема морально-етичного розвитку студентської молоді загострюється внаслідок широкого розповсюдження відеомереж, які пропaгують низькопробні взірці масової культури, негативно впливають на нестійку психіку молодих людей, збуджують її, викликають відповідні поведінкові реакції. Існуючий педагогічний досвід показав невичерпні можливості освітянських закладів у справі поліпшення морального стану студентської молоді шляхом залучення до правового виховання.

Таким чином, вирішити завдання морально-етичного виховання студентів засобами різних видів правового виховання, започаткувати у студентів світосприймальну позицію, розумово-вольовий компонент душі, піднести їх рівень етичної культури в даному аспекті можливо лише при умові побудови відповідного цілеспрямованого процесу.

Проектуючи сказане на вивчення юридичної термінології під час курсу іноземної мови, спробуємо виділити специфіку даного процесу. Під час вивчення юридичної термінології студенти поповнюють свій словарний запас а також поглиблюють знання правової системи, правових норм Великої Британії та США.

Мова права має власний зміст та низку специфічних якостей, які різняться залежно від мовної системи. Незалежно від мови більшість її особливостей пояснюється впливом історичних, культурних, соціальних і політичних чинників на носіїв конкретної мови. Незважаючи на такі особливості, перед викладачем постає завдання виконати переклад та донести до читача студента інформацію, викладену в оригіналі. Здійснюючи переклад юридичних документів, необхідно ретельно аналізувати обсяг понять і значень, які лежать в основі відповідних термінів в українській та в англійській мовах, прагнучи

їх адекватного перекладу. У сфері юридичного перекладу лише віднедавна розпочалися систематичні дослідження. Розвиток права Європейського Союзу невідворотно прискорює обговорення питань юридичного перекладу. Проте в Україні обмаль спеціальної літератури, мало спеціальних словників, праці зарубіжних правників перекладаються рідко, а такі переклади могли б сприяти формуванню відповідної бази еквівалентних термінів та юридичних виразів українською мовою й навпаки (Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. 2004. – С. 576).

Каліцева О. В.

*Миколаївський комплекс Національного університету «Одеська юридична академія»,
викладач кафедри гуманітарних дисциплін*

ДО ПИТАННЯ ПРО ЮРИДИКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТІВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

В умовах збільшення обсягу законотворчості, активного впровадження нового законодавства в життя держави постає нагальна необхідність дослідження юридико-лінгвістичних особливостей текстів нормативно-правових актів, пошуку шляхів удосконалення їх інтерпретації, напрацювання практичних рекомендацій.

Правотворчість як один зі специфічних різновидів юридичної діяльності полягає у розробленні, вдосконаленні, запровадженні, зміні чи скасуванні норм права у формі загальнообов'язкових правових приписів. На сучасному етапі розвитку суспільства правові норми можуть існувати лише у словесній (мовно-знаковій) формі. Правові ідеї, знання і приписи втілюються саме у вербально-синтаксичних конструкціях, а тому мова, її ресурси й можливості є надзвичайно важливими для права. «Ступінь влади над мовою» (О. Потебня) є важливим і суттєвим, хоча, безперечно, не єдиним показником інтелектуального рівня та загальної культури законодавця.

Правильне і ефективне застосування будь-якого закону багато в чому залежить від точності наведених у ньому положень та формулювань, чіткості вжитих понять і термінів (Савонюк Р. Щодо термінів і понять Кримінально-процесуального кодексу України / Р. Савонюк // Право України. – 2004. – № 2. – С. 99). На жаль, довготривале функціонування в українському законодавстві й судочинстві російської мови нині зумовлює неузгодженість термінів, що може призводити до комунікативної неточності, невиправданості.

Питання про необхідність ретельної роботи над стилем і мовою законодавства порушується науковцями здавна. Так, ще в 1927 – 1931 рр. на сторінках радянських журналів проводилася жвава дискусія з цього питання, а в юридичних періодичних виданнях обґрунтовувалося чимало цінних пропозицій з удосконалення зовнішнього оформлення законів (Керимов Д. А. Культура і техніка законотворчості / Д. А. Керимов. – М.: Юрид. лит., 1991. – С. 90). На потребу нагального впорядкування україномовного поняттєвого апарату юриспруденції неодноразово звертали увагу сучасні українські мовознав-